

ρεῖ νὰ γείνη ἄλλοιῶς. Καὶ ἀποταθεῖς πρὸς τὴν μητέρα μου. Δὲν εἶν' ἔτσι, σουλτάνα μου; εἶπε· Ἐμεῖς τὰ ἐσυμφωνήσαμε πλέον. Αὐτὸς ὁ κιαφίρης ὁ Σεισουράδας δὲν θὰ σὲ χαλάσῃ πιά τὸ κέφι σου. Μιὰ κλωτσιὰ ποῦ μ' ἔδωκε τὴν σχωρῶ γιὰ τὸ χατῆοί σου, μὰ ἴδωπέρα δὲν μένουμε πλέον. Δὲν εἶν' ἔτσι;

— Ναί, εἶπεν ἡ μητέρα μου, δὲν μένουμε, ὅταν τὸ θέλῃ καὶ ὁ Γεωργῆς. Ἀκοῦς ἐκεῖ, τῆ Σεισουράδα νὰ χτυπήσῃ τὸ παιδί μου, τὸν Κιαμήλη!

Τότε παρετήρησα ὅτι καθ' ἣν ὥραν ἐγὼ ἤκουον τὴν ἱστορίαν τοῦ Κιαμήλη παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου, οἱ τρεῖς ἐναπομείναντες εἶχον συνομῶσει κατὰ τοῦ ξενοδόχου καὶ τοῦ ἀτυχοῦς Λουῆ. Ἐπειτα ἡ γραῖα Ὀθωμανὶς ἀνέκρουσε μίαν ἀνατολικωτάτην δέξιν. — «Ἐπτὰ ἡμέρας θὰ καθήσω ἔξω ἀπὸ τὸ ἐνδιαίτημά σου· ἐπτὰ φορὰς τὴν ἡμέραν θὰ φιλῶ τὸ κατώφλιον τῆς θύρας σου· ἐπτὰ φορὰς τὴν ὥρα» κτλ. — κ' ἐγὼ ἔχασα ἐπτὰ φορὰς τὴν ὑπομονήν μου. Ἄλλως τε, ἡ πρόσκλησις αὕτη μοὶ ἐφαίνετο εὐνοϊκὴ διὰ τὴν ὑπόθεσίν μας. Διὰ τοῦτο ἀφήκα τὴν μητέρα μου νὰ πράξῃ ὅπως θὰ τῆ ἤρresκεν.

Μόλις παρήλθεν ἡμίσεια ὥρα καὶ ἡ Ὀθωμανὶς μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἀπήρχετο ἐν ἀληθεὶ θριάμβῳ, ἄγοντες μεθ' ἑαυτῶν τὴν μητέρα καὶ τὸν ἀδελφόν μου, ὡς ἐὰν ἦσαν τὰ μάλλον περιζήτητα λάφυρα. Εἰς ἐμὲ οὔτε αἱ ὑποθέσεις, οὔτε αἱ διαθέσεις μου ἐπέτρεπον ν' ἀλλάξω κατοικίαν. Ἀπεποιήθην λοιπὸν νὰ δεχθῶ τὴν ξενίαν των ὅπως τὴν προσέφερον. Ὑπεσχέθην ὅμως ὅτι εὐθὺς ὡς τελειώσω τὰς εἰσαγωγικὰς ἐνεργείας παρὰ ταῖς ἀμοδιαῖς ἀρχαῖς πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ φονεύσαντος τὸν ἀδελφόν μας, θὰ τοὺς ἐπισκέπτωμ' ἐπὶ μακρὸν καὶ καθ' ἑκάστην ἐν τῷ οἴκῳ των.

Ἡ ἐργασία αὕτη δὲν ἐγχεῖσθη πολὺν χρόνον. Διότι, ὅπου ὁ νόμος δὲν ὑπάρχει παρὰ ἐν τῇ καλῇ θελήσει τῶν καθ' ἑκάστα ἀρχῶν, ἡ χρονίζει καὶ ἡ ἀπλουστερά ὑπόθεσις ἐπ' ἀπειρον, ἡ τελειοῦται ἐν μιᾷ στιγμῇ καὶ ἡ μάλλον περίπλοκος. Καὶ ναὶ μὲν ἡ ἐδική μας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τελειώσῃ οὕτως ἀστραπηδόν, ἀλλ' ἤδη κατ' αὐτὰς τὰς πρώτας ἡμέρας τῶν μετὰ τοῦ ὑπουργείου τῆς ἀστυνομίας συνεννοήσεών μου, διετάχθησαν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἡμῶν πολλοὶ συλλήψεις, ὁ δὲ υἱὸς τῆς φίλης ἡμῶν Ὀθωμανίδος, ὁ ἀνακριτῆς, ὅπως ζήλος καὶ ἀφοσίωσις, ἐξεκίνησεν ἐκ τῆς πρωτεύουσας, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ μου, κ' ἐφωδιασμένος μὲ πᾶσαν πληρεξουσιότητα πρὸς ἀνάκρισιν τῶν συλληφθέντων καὶ πρὸς καταδίωξιν ἄλλων ὑπόπτων. Εἰς τὸν ἀνυπόμονον Κιαμήλη δὲν ἐπετρέψαμεν νὰ συναπέλθῃ, τοῦτο μὲν χάριν τῆς ἐπισφαλεστάτης ὑγείας του, τοῦτο δὲ ὅπως μὴ μείνωσιν αἱ δύο γραῖαι ὅλως διόλου μόναι.

— Καὶ τώρα πιά ποῦ ἐβάλαμε τὸ νερὸ στ' αὐλάκι, μᾶς ἔλεγε μετὰ τινὰς ἡμέρας ἢ μῆτηρ μου, ἔρχου δά, παιδί μου, νὰ περνήξῃς τὴν ἡμέρα μαζί μας. Ἐμεῖς εἴμεθα ὅλη ἡμέρα στὸ σπίτι, γιατί ἐτελειώσαμε τοὺς γύρους μας. Καὶ ποῦ δὲν μ' ἐπήγγε τὸ παιδί μου ὁ Κιαμήλης! καὶ ποῦ δὲν μ' ἐπήγγε ἡ χανοῦμισσα! Πρῶτα πρῶτα ἐπήγαμεν ἐδῶ κοντὰ στὴν Ἀγιά-Σοφιά. Ὑστερα μ' ἐπήγγαν κ' ἐπροσκύνησα στὸν τάφο τοῦ Κωνσταντίνου, στὸ Μεγά-μεϊδάνι. Νὰ πᾶς καὶ σὺ δά, παιδί μου! Ἐδῶ μεριά ἔχουν τὸν Ἀράπη, ποῦ τὸν ἐσκότωσε, σκεπασμένο ὅλο λαγούρια καὶ χαλιά. Κ' ἐκεῖ μεριά τὸν φτωχὸ τὸν βασιλεῖ, μὲ μόνον μιὰ μικρὴ κανδύλα π' ἀπὸ τὸ μνημῆμά του! Κ' ἐπήγαμε καὶ σ' ἕνα τζαμί καὶ εἶδαμεν ἐπάνω σ' ἕνα παλαιὸ δένδρον τὴν ἀλυσίδα, ποῦ ἦταν κρεμασμένη ἡ χεῖρα τῆς Δικαιοσύνης. Κ' ἐπήγαμε καὶ στὸ Μβαλουκλι, καὶ εἶδαμε τὰ ψάρια, ποῦ ζωντάνεψαν μέσ' στὸ τηγάνι, ὅταν ἐπάρθηκεν ἡ Πόλι. Καὶ ἐπάνω στὴν Πόρτα ποῦ ἐπάρθηκεν, εἶδαμε τὰ γράμματα, ποῦ ἔγραψεν ὁ ἄγγελος ἐκείνη τὴν ἡμέρα, τάχα γιὰ τὴν Πόλι. «Τὸ χεῖρ χεῖρ χειρότερο!» Τὰ εἶδαμε, μὰ, ὅταν ἀγράμματη ποῦ εἶμαι, δὲν τὰ διαβάσα. Καὶ τί νὰ τὰ διαβάσω, παιδί μου! Μήπως δὲν τὸ βλέπουμε καθε ἡμέρα πῶς πηγαιν' ἡ Πόλι; Καὶ ποῦ ἄλλοῦ δὲν πῆγαμε! Καὶ τί δὲν εἶδαμε! Μὰ τώρα ποῦ τελειώσαν, ἀρχησα πάλε νὰ στενοχωροῦμαι. Γι' αὐτὸ ἔρχου καθε ἡμέρα νὰ σὲ βλέπω, νὰ χῆξῃς τὴν εὐχή μου, καὶ νὰ μὲ λέγῃς δά κι' ὅλα, πῶς πηγαιν' ἡ κρίσι μας.

[Ἐπειτα συνέχισα].

G. M. BIZYHNOS.

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν].

Συνέχεια (ἐκ σελ. 656).

Η'.

Ἡ ἀπρόοπτος ἐπίσκεψις.

Ἡ πλατεῖα ἠρημώθη. Ἰσάμην ἐν τῇ αὐτῇ θέσει, διότι ἡ διάνοιά μου ἐκ τηλικούτων φοβερῶν συγκινήσεων διαταραχθεῖσα ἦτο ἀκόμην θολωμένη.

Ἰδίως ὑπὲρ πᾶν ἄλλο μὲ κατεβασάνιζεν ἡ ἀβεβαιότης περὶ τῆς τύχης τῆς Μαρίας Ἰβανόνας. «Ποῦ νὰ ἦναι; τί νὰ ἐγεινεῖ; ἐπρόφθασε νὰ κρυφθῇ; τὸ καταφύγιόν της νὰ ἦνε ἀσφαλές;» Ὑπὸ τοιούτων διενῶν συλλογισμῶν κατατρυχόμενος ὑπῆγον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φρουράρχου. Εἶδον δ' ἐν αὐτῇ τὰ σημεῖα τῆς δῆσσεως. Ἐδραῖ, τράπεζαι, σκευοθήκαι κεκαυμέναι, τρυβλία συντετριμμένα, μεγίστη δ' ἀταξία πανταχοῦ. Ἀνέβην ταχέως τὴν μικρὰν κλίμακα τὴν ἀγούσαν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Μαρίας Ἰβανόνας, ὅπου πρώτην τότε φορὰν εἰσῆλθον. Ἡ κλίνη αὐτῆς ἦτο ἀνατετραμμένη,

ἡ ἱματιοθήκη ἀνεφωγμένη καὶ λεηλατημένη. Μία λυχνία ἔκαιεν ἀκόμη πρὸ τοῦ εἰκονοστασίου, ἐπίσης κενῶ. Ἄλλ' εἶχον ἀφίστη εἰς τὴν θέσιν τοῦ μικρὸν κάτοπτρον ἀνηρτημένον μετὰ τῆς θύρας καὶ τοῦ παραθύρου. Τί νὰ ἔγεινεν ἡ κατοικοῦσα τὸν ἀπλοῦν αὐτὸν καὶ παρθενικὸν θάλαμον; Φοβερά τις ἰδέα ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν μου. Ἐφραταζόμεν τὴν Μαρίαν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ληστών. Βάρος δεινὸν ἐπλάκωσε τὴν καρδίαν μου, ἔχυσά δάκρυα πικρὰ καὶ ἐν ὀδύνῃ ἐκάλουν γεγωνυῖα τῆ φωνῆ τὴν ἀγκυπητὴν μου. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν θροῦς ἐλαφρὸς ἠκούσθη καὶ ἡ Παλάσκα, κἀτωχρος, ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ὄπισθεν μέρους τῆς ἱματιοθήκης.

«Ἄχ! Πιότρ Ἀνδρέιτς, εἶπε συνάπτουσα τὰς χεῖράς της, τί ἡμέρα! τί τρομάρες ἐτραβήξαμε!

— Ἡ Μαρία Ἰβανόβνα; ἠρώτησα ἀνυπόμονος· τί κάμνει ἡ Μαρία Ἰβανόβνα;

— Ἡ κυρὰ ζῆ, ἀπεκρίθη ἡ Παλάσκα· εἶναι κρυμμένη εἰς τὸ σπῖτι τῆς Ἀκουλίνας Παμφιλόβνας.

— Εἰς τῆς παπαδιᾶς! ἀνέκραξα φρίττων. Ὑψίστε Θεέ! ἐκεῖ εὐρίσκεται ὁ Πουγάτσεφ». Ἐξώρμησα τοῦ δωματίου, κατῆλθον διὰ δύο ἀλμάτων εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ἐκτὸς ἐμαυτοῦ ἔδραμον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ παπᾶ. Μακρόθεν δ' ἠκούσα ἀντηχοῦντα ἐν αὐτῇ ἄσματα καὶ καγχασμούς. Ὁ Πουγάτσεφ ἐγευμάτιζεν ἐκεῖ μετὰ τῶν σὺν αὐτῶ. Ἡ Παλάσκα μὲ εἶχε παρακολουθήσει. Τὴν ἔστειλα νὰ καλέσῃ κρυφίως τὴν Ἀκουλίαν Παμφιλόβναν. Μετὰ μικρὸν ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἀντιθάλαμον ἡ παπαδιά, κρατοῦσα ἐν τῇ χειρὶ κενὸν φιαλίδιον.

«Διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ποῦ εἶναι ἡ Μαρία Ἰβανόβνα; ἠρώτησα μετ' ἀνεκφράστου ταραχῆς.

— Εἶναι πλαγιασμένη ἡ περιστεροῦλά μου, ἀπεκρίθη ἡ παπαδιά, εἶναι πλαγιασμένη ἔς τὸ κρεβάτι μου, πίσω ἀπὸ τὸν ξυλότοιχον. Ἄχ! Πιότρ Ἀνδρέιτς, ὀλίγον ἔλειψε νὰ συμβῆ μεγάλη συμφορὰ. Ἄλλὰ δόξα τῷ Θεῷ καλὰ τὴν ἐγλυτώσαμε. Μόλις ὁ κακοῦργος εἶχε καθίσῃ ἔς τὸ τραπέζι, καὶ τὸ κακόμοιρο ἄρχισε νὰ ναστενάξῃ. Μοῦ ἐφάνη πῶς θὰ ἐτελειώνα ἀπὸ τὸν φόβον μου. Ἐκεῖνος τὴν ἠκούσε: «Ποῖος ἀναστενάξει ἔς τὸ σπῖτι σου, γρηᾶ;» Ἐπροσκύνησα μὲ μεγάλην ταπεινότητα τὸν ληστήν: «Ἡ ἀνεψιά μου, τσάρε, εἶναι ἀρρωστη, καὶ τὴν ἔχω ἔς τὸ κρεβάτι μία ἑβδομάδα τώρα. — «Καὶ εἶναι νέα ἡ ἀνεψιά σου; — Νέα εἶναι, τσάρε. — Ἐλα, γρηᾶ, δεῖξέ μου τὴν ἀνεψιάν σου.» Τὰ ἔχασα· ἀλλὰ τί ἡμποροῦσα νὰ κάμω; «Πολὺ καλὰ, τσάρε, ἀλλὰ τὸ κορίτσι δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ σηκωθῆ καὶ νὰ παρρουσιασθῆ εἰς τὴν μεγαλειότητά σου. — Δὲν πειράζει, γρηᾶ! πηγαίνω ἐγὼ καὶ τὴν βλέ-

«πῶ.» Καὶ θὰ τὸ πιστεύσης; ὁ κακοῦργος ἐπῆγε πίσω ἀπὸ τὸν ξυλότοιχον. Παρεμέρισε τὸ παραπέτασμα τοῦ κρεβατιοῦ καὶ ἐκύτταξε μὲ τὰ ἀγρία μάτια του, ποῦ εἶναι ἄν τῷ γερακιῶ, καὶ τίποτε ἄλλο. Ὁ Θεὸς μᾶς ἤλθε βοηθός. Πιστεύεις πῶς περιμέναμεν καὶ ἐγὼ καὶ ὁ παπᾶς, νὰ πάθωμεν μαρτύρια; Κατ' εὐτυχίαν ἡ περιστεροῦλά μου δὲν τὸν ἐγνώρισε. Θεέ μου παντοδύναμε, τί πανηγύρια μᾶς ἤσαν! Καῦμένε Ἰβάν Κούμιτς, ποῖος εἶ τὸ ἐπίστευσε; Καὶ ἡ Βασίλισσα Ἰεγορόβνα καὶ ὁ Ἰβάν Ἰγνάτιτς! Αὐτὸν πάλιν γιατί τὸν ἐσκότωσαν; Καὶ σὲ πῶς σὲ ἀφησαν; Καὶ τί θὰ εἰπῆτε γιὰ τὸν Σβαμπρίνην, γιὰ τὸν Ἀλέξει Ἰβανιτς; Ἐστρογγυλόκοψε τὰ μαλλιά του καὶ νὰ τὸς τώρα ποῦ μεθοκοπᾶ μ' αὐτούς. Εἶναι ἐπιτήδειος ἄνθρωπος, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν. Καὶ ὅταν ὤμιλοῦσα γιὰ τὴν ἀρρωστη ἀνεψιά μου, πιστεύεις πῶς μοῦ ἔρρηξε μιὰ ματιὰ ἄν νὰ θελε νὰ μοῦ μπηξῆ ἔς τὰ στήθη τὸ μαχαίρι του. Καὶ ὅμως δὲν μᾶς ἐπρόδωκε. Τοῦλάχιστον γιὰ αὐτὸ ἄς τοῦ χρεωστοῦμεν χάρι!»

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἠκούσθησαν ταυτοχρόνως κραυγαὶ τῶν οἰνοφλύγων συμποτῶν καὶ ἡ φωνὴ τοῦ παπᾶ Γαρασίμ. Οἱ συμπόται ἐζήτουν οἶνον καὶ ὁ παπᾶς ἐκάλει τὴν σύζυγόν του.

«Γύρισε ἔς τὸ σπῖτι σου, Πιότρ Ἀνδρέιτς, μοὶ εἶπε λίαν συγκεκριμένη. Καιρὸν δὲν ἔχω διὰ συνομιλίαις, ἔχω ἄλλη δουλειά, βλέπεις. Θὰ σ' εὔρη κάμμια συμφορὰ ἂν πέσης πάλιν ἔς τὰ χέρια των. Ἐχε γειά, Πιότρ Ἀνδρέιτς, ὅτι εἶναι νὰ γείνη θὰ γείνη, ἴσως ὁ Θεὸς εὐδοκήσῃ νὰ μὴ μᾶς ἀφήσῃ ἐρήμους.»

Ἡ σύζυγος τοῦ ἱερέως εἰσῆλθεν· ἐγὼ δὲ καθησυχάσας κάπως ἐπανῆλθον εἰς τὸν οἶκόν μου. Διερχόμενος διὰ τῆς πλατείας, εἶδον πολλοὺς Βασκίρ συνωθουμένους περὶ τὴν ἀγχόνην ἵνα ἀφαιρέσωσι τὰ ὑποδήματα τῶν ἀπηγγονισμένων. Μετὰ πολλοῦ κόπου συνεκράτησα τὴν ὀργὴν, ὑφ' ἧς κατελήφθη καὶ ἦτις ἠθανόμην πῶσον ἀνωφελὲς ἦτο. Οἱ λησταὶ ἔτρεχαν ἀνά τὸ φρούριον καὶ ἐλεηλάτουν τὰς οἰκίας τῶν ἀξιωματικῶν. Πανταχόθεν δ' ἠκούοντο αἱ κραυγαὶ τῶν ὀργιαζόντων ἀνταρτῶν. Εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ὁ Σαβέλιτς μὲ συνήντησεν ἐπὶ τοῦ κατωφλίου. «Δόξα τῷ Θεῷ, ἀνέκραξε ἰδὼν με, ἐφοβήθηκα μὴ σ' ἐξανάπιασαν οἱ κακοῦργοι. Ἄχ! πατέρα μου Πιότρ Ἀνδρέιτς, θὰ τὸ πιστεύσης; οἱ κακοῦργοι μᾶς τὰ πῆραν ὅλα τὰ ἐνδύματα, τὰ ἀσπρόρρουχα, τὰ σκευὴ μας, καὶ τὰ πιάτα ἀκόμη! τίποτε δὲν μᾶς ἀφησαν! Ἄλλ' ἄς ἔχη δόξαν ὁ Θεός, ἀφ' οὗ τοῦλάχιστον σὲ ἀφηκαν ζωντανόν! Μὰ ἐγνώρισες, αὐθέντα, τὸν ἀταμάρ τους; 1

— "Οχι, δὲν τὸν ἐγνώρισα· ποῶς λοιπὸν εἶναι ;

— Πῶς, πατεράκη μου ! ἐλησμώνησες τὸν μεθύστακα ποῦ σοῦ ἐσούφρωσε τὸ *τουλούπι* τὴν ἡμέραν τοῦ χιονοστροβίλου, *τουλούπι* ἀπὸ λαγοτόμαρο καὶ κατακαίνουργο μάλιστα ; Καὶ αὐτὸς ὁ ἀχρεῖος, ἐξήλωσεν ὅλαις ταῖς ῥαφαῖς, ὅτε τὸ ἐφόρεσε».

"Εμείνα ἐμβρόντητος. Ἡ ὁμοιότης τοῦ Πουγάτσεφ καὶ τοῦ ὁδηγοῦ μου ἦτο πράγματι καταπληκτικὴ ἐπὶ τέλους ἐπέισθην, ὅτι ὁ Πουγάτσεφ ἦτο αὐτὸς ἐκεῖνος, καὶ τότε ἠδυνήθην νὰ ἐνοήσω τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἔκαμε, ἐθαύμαζον δ' ὑπερβαλλόντως τὸν παράδοξον σύνδεσμον τῶν γεγονότων. "Ἐν παιδικὸν *τουλούπι*, δοθὲν εἰς ἓνα τυχοδιώκτην μὲ ἔσωζεν ἀπὸ τὴν ἀγχόνην καὶ εἰς μέθυσοσ περιτρέχων τὰ καπηλεῖα ἐπολιόρκει φρούρια καὶ ἐκλόνει τὴν αὐτοκρατορίαν.

"Δὲν θὰ φάγῃς τίποτε ; μοι εἶπεν ὁ Σαβέλιτς, ὅστις ἐνέμενε πιστὸς εἰς τὰς συνηθείας του. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς δὲν ἔχομεν τίποτε ἔς τὸ σπίτι· ἀλλὰ θὰ ψάξω παντοῦ καὶ θὰ σοῦ ἐτοιμάσω κατὶ τι».

Μεῖνας μόνος ἤρχισα νὰ σκέπτομαι. Τί ὤφειλον νὰ κάμω ; Νὰ μὴ φύγω ἐκ τοῦ ὑποταχθέντος εἰς τὸν ληστὴν φρουρίου, ἢ νὰ ταχθῶ ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ, ἐθεώρουν ὅλως ἀνάξιον ἀξιωματικοῦ. Τὸ καθήκον μοι ὑπηγόρευε νὰ ὑπάγω καὶ νὰ παρουσιασθῶ ἐκεῖ, ὅπου ἠδυνάμην ἀκόμη νὰ φανῶ χρήσιμος εἰς τὴν πατρίδα μου, ἐν ταῖς κρίσιμῃς περιστάσεσιν ἐν αἷς εὐρίσκετο. Ἄλλ' ὁ ἔρωσ μετ' ὅχι ὀλιγωτέρας δυνάμεως μὲ παρεκίνει νὰ μείνω παρὰ τῇ Μαρίᾳ Ἰβανόβνα, ὅπως ὑπερασπίζωμαι καὶ προστατεύω αὐτήν. Καίτοι δὲ προσεδόκων ἀναποδράστως προσεχῆ μεταβολὴν τῶν πραγμάτων, ὅμως μετ' ὅλα ταῦτα ἠδυνάτουν νὰ καταστειλω τὸν φόβον μου, ἀναλογιζόμενος τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἦτο ἐκτεθειμένῃ.

Τὰς σκέψεις μου ταύτας διέκοψεν ἡ ἔλευσις Κοζάκου, ὅστις ἤλθε δρομαῖος ὅπως μοι ἀναγγείλη, ὅτι ὁ μέγας τσάρος μὲ προσεκάλει ἐνώπιόν του.

"Ποῦ εἶναι ; ἠρώτησα ἔτοιμος ὢν νὰ ὑπακούσω.

— Εἰς τὸ σπίτι τοῦ φρουράρχου, ἀπεκρίθη ὁ Κοζάκος. Μετὰ τὸ φαγητὸν ὁ πατέρας μας ὑπῆγε ἔς τὸ λουτρόν· τώρα ἀναπαύεται. "Α ! ἀρχοντά μου, πῶς φαίνεται πῶς εἶναι μέγαν ὑποκείμενον· κατεδέχθη νὰ φάγῃ δύο ὀλάκαιρα ψητὰ γουρουνόπουλα τοῦ γάλακτος· καὶ ἔπειτα ἐμπῆκε ἔς τὸ ζεστότερον μέρος τοῦ λουτροῦ, ὅπου ἦτο τόση ζέστη, ὥστε οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Ταρὰς Κουρότσκιν ἠμποροῦσε νὰ βασταῆξῃ· ὁ Ταρὰς, ποῦ λέτε, ἔδωκε τὸ σάρωμα εἰς τὸν Μπικμπάγεφ καὶ δὲν ἤρθε ἔς τὰ λογικὰ του, παρὰ ὁ-

ταν τοῦ ἔρρηξαν ἀπάνω του πολλοὺς κἀδους κρύου νερό. Τί νὰ σᾶς πῶ, ὅλα τὰ φερσίματα τοῦ τσάρου εἶναι ἀρχοντικά . . . καὶ ἔς τὸ λουτρόν, κατὰ πῶς λένε, ἔδειξε τὰ σημάδια ποῦ ἔχει, ἄν τσάρος ποῦ εἶναι· εἰς τὸ ἓνα του βυζι ἓνα ἀετὸν μὲ δύο κεφάλια, ἴσα μὲ ἓνα *πετάκ* καὶ εἰς τὸ ἄλλο τὴν εἰκόνα του».

Δὲν ἔκριναν ἀναγκαῖον νάντεῖπω τῷ Κοζάκῳ, ἀλλ' ἠκολούθησα αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φρουράρχου, προσπαθῶν νὰ μαντεύσω τί τάχα μὲ ἠθέλεν ὁ Πουγάτσεφ, καὶ ὅποιον θὰ ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συνεντεύξεώς μας· οὐδεμίαν χρεῖαν βεβαίως νὰ προσθέσω, ὅτι οὐδὲν αἴσιον προωινίζομην.

Ἐνύκτωνεν ἤδη, ὅτε ἔφθασα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φρουράρχου. Ἡ ἀγχόνη μὲ τὰ θύματα αὐτῆς ὑψοῦτο μαῦρον καὶ φοβερά· ὁ νεκρὸς τῆς δυστυχοῦς συζύγου τοῦ φρουράρχου ἔκειτο ἐπὶ ὑπὸ τὸ ἐξώθυρον, οὐ πλησίον ἐφρούρου δύο Κοζάκοι· ὁ ὁδηγὸν μὲ εἰσῆλθεν ἵνα ἀγγείλῃ τὴν ἔλευσίν μου· ἐπιστρέψας δὲ παραχρῆμα μὲ εἰσήγαγεν εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ δωμάτιον, ὅπου τὴν προτεραιάν ἀπεχαιρέτισα τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν.

Εἰσελθὼν εἶδον θέαμα παράδοξον καὶ καινοφανές. Παρὰ τράπεζαν ἐπεστρωμένην, βρισθούσαν δὲ φιαλῶν καὶ ποτηρίων, ἐκάθητο ὁ Πουγάτσεφ περιεστοιχισμένος ὑπὸ δεκάδος Κοζάκων ὀπλαρχηγῶν, φορούντων σκούφους καὶ χρωματιστὰ ὑποκάμισα, ὧν διάθερμα μὲν ἦσαν ἐκ τῆς κραϊπάλης τὰ πρόσωπα, οἱ δ' ὀφθαλμοὶ πυρώδεις. Δὲν εἶδον ὅμως ἐν αὐτοῖς καὶ τοὺς νεοφωτίστους τοῦ Πουγάτσεφ ὀπαδοῦς, τοὺς δύο προδότας, τὸν Σβαμπρίνην καὶ τὸν οὐριαδνίκ.

"Α ! ἄ, ἡ αὐθεντιά σας εἶσθε, εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ, ἄμα μὲ εἶδε. Καλῶς ὠρίσατε. Τιμὴ εἰς σᾶς καὶ θέσις εἰς τὴν τράπεζαν !

Οἱ συνδαιτυμόνες ἐπυκνώθησαν, ὅπως μοι παραχωρήσωσι θέσιν· ἐκάθησα σιωπῶν εἰς τὸ ἄκρον τῆς τραπέζης. Ὁ παρακαθήμενος, νέος Κοζάκος, ὠραίου ἀναστήματος καὶ εὐειδῆς, μ' ἐκέρασεν οἰνόπνευμα, ἐγὼ ὅμως οὐδὲ εἰς τὰ χεῖλην προσήγγισα τὸ ποτήριον, ἀλλὰ παρετήρουν μετὰ περιεργίας τοὺς συνδαιτυμόνας. Ὁ Πουγάτσεφ ἐκάθητο ἐν τῇ τιμητικῇ θέσει, στηρίζων τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ τὸν μαῦρον πώγωνα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς εὐρείας πυγμῆς του. Οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου του, κανονικοὶ καὶ προσηνεῖς, οὐδὲν ἐνεῖχον τὸ ἄγριον καὶ ἀπεχθές. Συχνάκις ἀπύθυνε τὸν λόγον πρὸς ἄνδρα τινὰ ὡσεὶ πεντηκοντούτην τὴν ἡλικίαν, ὃν ὅτε μὲν ἐκάλει κόμητα, ὅτε δὲ Τιμόφειτς, ὅτε δὲ μπάρμπαν. Πάντες προσεφῆροντο πρὸς ἀλλήλους ὡς φίλοι καὶ σύντροφοι, οὐδαμῶς δ' ἐδείκνυον ἐξαιρετικὸν σέβας πρὸς τὸν ἀρχηγόν των. Συνωμίλουν περὶ τῆς πρω-

νῆς ἐφόδου, περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐπαναστάσεως καὶ περὶ τῶν μελετωμένων στρατιωτικῶν κινήσεων. Ἐκαστος ἐκαυχᾶτο διὰ τὰς ἀνδραγαθίας του, ἀνέπτυσσε τὴν γνώμην του καὶ ἀντέλεγεν ἐλευθέρως εἰς τὸν Πουγάτσεφ. Καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ ἀλλοκοτῷ πολεμικῷ συμβουλίῳ ἀπεφασίσθη ἡ τοῦ Ὁρμεβούργου πολιτορχία, κίνημα παράτολμον, ὅπερ μικροῦ δεῖν ἐστέφθη ὑπὸ ἐπιτυχίας. Ὁρίσθη δὲ νὰ ἐκστρατεύσῃ τὴν ἐπαύριον.

Οἱ συμπόται ἐξεκένωσαν καὶ αὖθις τὰ ποτήριά των, ἠγέρθησαν τῆς τραπέζης καὶ ἀπεχαιρέτισαν τὸν Πουγάτσεφ. Ἠθέλησα νὰ τοὺς ἀκολουθήσω, ἀλλ' ὁ Πουγάτσεφ μοι εἶπε :

«Μεῖνε ἐδῶ, θέλω νὰ σοὶ ὀμιλήσω.» Ἐμειναι μόνον. Ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἐτηρήσαμεν ἀμφοτέρωθεν αἰγὴν. Ὁ Πουγάτσεφ μὲ ἐκύτταζεν ἀτενῶς καμμουῶν ἐνίοτε τὸν ἀριστερὸν ὀφθαλμὸν μετ' ἀπεριγράπτου ἐκφράσεως, πανουργίας καὶ χλεύης. Τέλος ἀνεκάγχασε μετ' εὐθυμίας τοσοῦτον εἰλικρινοῦς, ὥστε καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος παρρησιῶν αὐτὸν κατελήφθην ὑπὸ γέλωτος χωρὶς νὰ εἰξεύρω διατί.

«Τὸ λοιπὸν, ἄρχοντά μου, μοι εἶπεν, ὁμολόγησέ το εἰλικρινῶς πῶς σ' ἐπίασε τρόμος, τὴν στιγμὴν ὅπου τὰ παλληκάρια μου σοῦ ἐπέρασαν τὴν θηλειὰ ἔς τὸ λαιμὸν; πιστεύω πῶς ὁ οὐρανὸς σοῦ ἐφάνη σφονδύλι. Καὶ χωρὶς ἄλλο θὰ χοροπηθοῦσαι ἀμέσως εἰς τὸν ἀέρα, ἂν δὲν εὐρίσκητο ὁ ὑπηρετὴς σου. Τὸν ἐγνώρισα ἀμέσως τὸν γερόστριγγλα. Αἱ καὶ ποῖος νὰ σὰς τὸ ἔλεγεν, ἄρχοντά μου, πῶς ὁ ἄνθρωπος ποῦ σοῦ ἐχρησίμευσεν ὡς ὀδηγὸς εἰς τὴν στέππην ἦτο ὁ μέγας τσάρος;»

Ταῦτα εἰπὼν προσέθηκε μετὰ σοβαρότητος. «Εἰς πολλὰ μοῦ ἐπταίσεις, ἀλλ' ἐγὼ σοῦ ἔδωκα χάριν, διὰ τὴν καλὴν σου ψυχὴν καὶ διότι μοῦ προσέφερες ἐκδούλευσιν τὸν καιρὸν ὅπου ἤμην ἠναγκασμένος νὰ κρύπτωμαι ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μου. Ἀλλὰ πολλὰ ἄλλα θὰ ἴδωῖν τὰ μάτια σου, καὶ ἄλλαις ἀμέτρηταις χάραις θὰ σοῦ κάμω, ὅταν πάρω τὸν θρόνον μου. Μοῦ ὑπόσχου εἰς ὅμως πῶς θὰ μὲ ὑπηρετήσῃς μὲ ζῆλον;»

Ἡ ἐρώτησις τοῦ κακούργου καὶ ἡ ἀναίδειά του μοὶ ἐφάνησαν τόσον κωμικά, ὥστε καὶ ἄκων ἐμειδίασα.

«Διατί γελάς; μὲ ἠρώτησε συνοφρυωθῆς; μήπως δὲν πιστεύεις, ὅτι εἶμαι ὁ μέγας τσάρος; ἀποκρίσου μοι εἰλικρινῶς.»

Ἐταράχθην. Ἡ συνειδησίς μου δὲν μοὶ ἐπέτρεπε νὰ ἀγνωρίσω ἕνα τυχοδιώκτην ὡς αὐτοκράτορα, διότι μοὶ ἐφαίνετο τοῦτο ἀσύγνωστος ἀναγνῶν. Ἀλλὰ πάλιν νὰ τὸν ἀποκαλέσω ἀπατεῶνα κατὰ πρόσωπον ἦτο ὡς νὰ κατεδίκασον ἐμμετὸν εἰς βέβαιον θάνατον· καὶ ἡ θυσία τῶν ὁπίων ἤμην ἔτοιμος νὰ ὑποστῶ ὑπὸ τὴν ἀγχόνην, ἐνώπιον ὄλου τοῦ λαοῦ καὶ ἐν

τῇ πρώτῃ ὀρμῇ τῆς ἀγανακτήσεώς μου, μοὶ ἐφαίνετο τότε ἀνοφελὲς κόμπασμα. Δὲν εἶξευρον τί νὰ εἶπω. Ὁ Πουγάτσεφ ἀνέμενε τὴν ἀπάντησίν μου ἐν ἀγρίᾳ σιγῇ. Ἐπὶ τέλους (καὶ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὴν στιγμὴν ἐκείνην μετ' ἐνδομύχου πάντοτε εὐχαριστήσεως) τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος κατίσχυσε τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας, καὶ ἀπεκρίθην τῷ Πουγάτσεφ.

«Ἀκουσον, θὰ σοῦ εἶπω ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Σὲ βάλω κριτὴν σὲ τὸν ἴδιον. Δύναμαι νὰ σὲ ἀγνωρίσω ὡς τσάρον; εἶσαι ἐξυπνος ἄνθρωπος; θὰ καταλάβῃς τότε ἀμέσως πῶς ψεύδομαι.»

— Τίς λοιπὸν φρονεῖς πῶς εἶμαι;

— Ὁ Θεὸς μόνος τὸ εἰξεύρει· ἀλλ' ὅποιος δῆποτε καὶ ἂν ἦσαι παίζεις παιγνίδι πολὺ ἐπικίνδυνον.»

Ὁ Πουγάτσεφ ἔρριψεν ἐπ' ἐμοῦ βλέμμα ταχὺ καὶ ἐταστικόν.

«Δὲν πιστεύεις λοιπὸν πῶς εἶμαι ὁ αὐτοκράτωρ Πέτρος; Ἄς ἦναι ὅμως. Ἀλλὰ μήπως οἱ τολμηροὶ ἄνθρωποι δὲν ἐπιτυγχάνουσι τὸν σκοπὸν των; μήπως παλαιότερα δὲν ἐβασίλευσεν ὁ Γρίσκα Ὁτρέπιεφ; Ἐχε ὅποιαν ἰδέαν θέλεις περὶ ἐμοῦ, ἀλλὰ μὴ μὲ ἐγκαταλίπῃς. Τί σὲ μέλει ἂν ἦναι αὐτὸς ἢ ἄλλος; Τὸ σκυλί ἐκεῖ ποῦ τρώγει γαυγίζει. Ὑπηρετήσέ με πιστῶς καὶ θὰ σὲ κάμω στρατάρχη καὶ πρίγκηπα. Τί λέγεις;

— Ὁχι, ἀπεκρίθην μετὰ σταθερότητος· εἶμαι εὐπατριδὴς· ὠρίσθην πίστιν εἰς τὴν Αὐτῆς Μεγαλειότητα τὴν αὐτοκράτειραν· δὲν δύναμαι νὰ σὲ ὑπηρετήσω. Ἄν πράγματι θέλῃς τὸ καλὸν μου στεῖλόν με εἰς τὸ Ὁρμεβούργον.»

Ὁ Πουγάτσεφ ἐσέκθη ἐπ' ὀλίγον.

«Ἀλλ' ἐὰν σὲ στείλω εἰς Ὁρμεβούργον, εἶπε, μοῦ ὑπόσχεσαι νὰ μὴ πολεμήσῃς ἐναντίον μου;

— Πῶς θέλεις νὰ σοῦ τὸ ὑποσχεθῶ; ἀπεκρίθην· τὸ εἰξεύρεις καὶ ὁ ἴδιος πῶς αὐτὸ δὲν εἶναι εἰς τὸ χεῖρ μου. Ἄν λάβω διαταγὴν νὰ πολεμήσω ἐναντίον σου ὀφείλω νὰ ὑπακούσω. Εἶσαι ἀρχηγὸς τώρα καὶ θέλεις ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ἔχεις ὑπὸ τὰς διαταγὰς σου, νὰ σὲ ὑπακούωσι. Πῶς ἤμπορῶ νὰ ρηθῶ ὑπηρεσίαν, ὅταν εἶναι ἀνάγκη τῆς ὑπηρεσίας μου; Ἡ κεφαλὴ μου εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν σου· ἂν μὲ ἀφίσης ἐλεύθερον, εὐχαριστῶ· ἂν πάλιν μὲ θανατώσῃς, ὁ Θεὸς ἄς σὲ κρίνῃ· ἀλλὰ σοῦ εἶπα τὴν ἀλήθειαν.»

Ἡ εἰλικρινεία μου ἤρρεσε τῷ Πουγάτσεφ.

«Ἄς εἶναι, εἶπε, τύπτων διὰ τῆς χειρὸς τὸν ὄμῳν μου· ἢ τὴν τιμωρίαν, ἢ τὴν καλωσύνην πρέπει κανεὶς νὰ τὴν κάμνῃ σωστήν. Πήγαινε ὅπου σοῦ ἀρέσει. Ἐλα αὖριον νὰ μὲ ἀποχαιρέτισῃς. Καὶ τώρα πῆγαινε νὰ κοιμηθῇς, διότι ἐνύσταξα καὶ ἐγώ.»

1. Ὁ πρῶτος τῶν ψευδοδημητρίων.

Ἄφῃκα τὸν Πουγάτσεφ καὶ ἐξήλθον εἰς τὴν ὁδὸν. Ἡ νύξ ἦτο αἰθρία καὶ ψυχρά· ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστéρες φέγγοντες λαμπρῶς, ἐφώτιζον τὴν πλατεῖαν καὶ τὴν ἀγγλόνην. Τὰ πάντα ἤσυχα καὶ σκοτεινὰ ἐν τῷ λοιπῷ φρουρίῳ. Μόνον ἐν τῷ καπηλείῳ ὑπῆρχε φῶς καὶ ἠκούοντο ἐν αὐτῷ κραυγαὶ οἰνοφλύγων τινῶν. Ἐρριψα ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς οἰκίας τοῦ ἱερέως, αἱ θύραι καὶ τὰ παραθυρόφυλλα αὐτῆς ἦσαν κλειστά, ἡσυχία δὲ πλήρης ἐπεκράτει ἐν αὐτῇ.

Εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν μου, ὅπου εὗρον τὸν Σαβέλιετς ὀδυρόμενον διὰ τὴν ἀπουσίαν μου. Μαθὼν δὲ ὅτι μοὶ ἀπεδόθη ἡ ἐλευθερία ἐνεπλήσθη χαρᾶς.

«Δοξασμένον ἄς ἦναι τὸ ὄνομά σου, Θεέ μου! εἶπε ποιῶν τὸ σημεῖον τοῦ σαυροῦ. Αὐριον μὲ τὰ χαράμματα θὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸ φρούριον καὶ θὰ ὑπάγωμεν ὅπου μᾶς φωτίσῃ ὁ Θεός. Σοῦ εἰταίμασα κἄτι τι· φάγε, πατέρα μου, καὶ κοιμήσου ὡς τὸ πρῶτ' ἡσυχος ἴσ' ἀν τάρνακι.»

Τὸν ἤκουσα προθύμως καὶ δειπνήσας μὲ πολλὴν ὄρεξιν, κατεκλίθην ἐπὶ τοῦ πατώματος γυμνός, καταπεπονημένος τό τε πνεῦμα καὶ τὸ σῶμα.

[Ἐπεται συνέχεια].

**II.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ἐγκαινίζοντας τῇ εἰσηγήσει τῆς διευθύνσεως τῆς «Ἐστίας» σειράν ἀρθριδίων, προτιθεμένων κυρίως νὰ μεταδώσωσι τῷ κοινῷ πᾶσαν ἐν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τῇ βιομηχανίᾳ τελομένην πρόσοδον, δι' ὀλίγων νομιζομένων καθ' ἑκάστην μᾶς νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἐν αὐτοῖς ἐπικρατήσουσαν ἰδέαν. — Προαγγέλλομεν τῷ ἀναγνώστῃ ὅτι θέλομεν ἀποφεύγει πᾶν τὸ ἀνιάρθρον ἐν τῇ ἀναγνώσει, καὶ ὅτι ἐπίσης δὲν θὰ δίδωμεν πᾶσαν τὴν προσοχὴν ἡμῶν εἰς τὰ τέρψιν μόνον ἐνέχοντα. Σκοποῦμεν νὰ τηρήσωμεν τὴν μέσην ὁδὸν, προσπαθοῦντες νὰ καταστῶμεν διδακτικοὶ καὶ ὠφέλιμοι.

Α'

Περὶ καπνοῦ.

Φορολογία καπνοῦ. — Προνόμιον τομῆς καπνοῦ. — Ἱστορία τοῦ μονοπωλίου ἐν Γαλλίᾳ. — Κατανάλωσις καπνοῦ ἀπὸ τῆς ἐν ἰσπανίᾳ τοῦ μονοπωλίου. — Κατανάλωσις κατὰ τοὺς διαφόρους μῆνας τοῦ ἔτους. — Ἐργοστάσια τῆς Γαλλίας. — Σχολεῖα ἐν αὐτοῖς. — Σχολὴ καπνομηχανικῶν. — Εἰσοδεία καπνῶν. — Κατασκευὴ τῶν διαφόρων καπνῶν, τοῦ ταμβακίου, τοῦ κομμένου, τῶν πούρων, τῶν σιγάρων. — Ἰσοσοὶ οἱ καπνίζοντες εἰς τὰς διαφόρους χώρας. — Ἰσοσοὶ ἐν Ἑλλάδι. — Τί θὰ καπνίζωμεν μετὰ τὸ πρόνομιον τῆς Κυβερνήσεως.

Σπανίως παρ' ἡμῖν δύναται τις νὰ ἐγγράψῃ ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς χώρας πρόσοδον τινά. Ἐν τούτοις πρόσοδος, καὶ σπουδαία μάλιστα εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ καπνοῦ φορολογία καὶ

τὸ πρόνομιον τοῦ Κράτους περὶ τομῆς αὐτοῦ.

Πρὶν ἢ ἀρχίσῃ λειτουργοῦν ἐνταῦθα, σύστημα πρὸ αἰώνων ὑπάρχον εἰς ἄλλα Κράτη, ὑποβάλλομεν τοῖς ἀναγνώσταις τῆς «Ἐστίας» τὰ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τελοῦμενα ἐν Γαλλίᾳ. Τὸ νῦν ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύον σύστημα, καθ' ὃ τὸ μονοπώλιον τῆς τε κατασκευῆς καὶ πωλήσεως τοῦ καπνοῦ εἶναι ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τοῦ Κράτους, ἐθεμελιώθη κατὰ τὸ 1811. Κυρίως ὅμως εἰπεῖν, αὐτὸ τὸ Κράτος πρὸ πολλοῦ ἐνέμετο τὰς προσόδους τοῦ καπνοῦ, καθότι ἀπὸ τὰ 1674 μέχρι τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως, τὸ Κράτος μόνον εἶχε τὸ πρόνομιον τῆς κατασκευῆς καὶ πωλήσεως τῶν καπνῶν, παρεχόμενος ὅμως τοῦτο ἐπὶ ἐτησίᾳ τινὶ χορηγία εἰς ἐνοικιαστάς. Ἡ χορηγία αὕτη, ἐνῶ κατὰ τὸ 1718 ἦτο μόνον 4 ἑκατομμύρια φράγκα, κατὰ τὸ 1790 ἔφθασεν εἰς τὸ ποσὸν 32 ἑκατομμυρίων ὅτε καὶ ἔπαυσε τὸ μονοπώλιον. Ποία ὅμως κυβέρνησις ἐγκαταλείπει τόσον εὐκόλως σπουδαίαν πηγὴν προσόδων; Ὅτε διετέλει ἐλευθέρᾳ ἡ παραγωγή καὶ πώλησις τοῦ καπνοῦ, μεθ' ὅλας τὰς ἐπιβληθείσας φορολογίας ἐπὶ τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ, τὰ ἔσοδα οὐδέποτε ὑπερέβησαν τὰ 16 ἑκατομμύρια τὸ 1814 μάλιστα ἔτος μόλις ἔφθασαν τὰ 14 ἑκατομμύρια. Κατὰ τὸ 1807 ἦσαν 13 ἑκατομμύρια. Ἐκ νέου λοιπὸν ἀποκατέστη τὸ μονοπώλιον, ἐπὶ σπουδαίᾳ ὠφελείᾳ τοῦ Κράτους.

Συμβουλευόμενοι τὴν στατιστικὴν βλέπομεν ὅτι ἡ ἐξόδευσις τοῦ καπνοῦ ἀπὸ τοῦ 1817-1877 ἠύξησεν ἀπὸ 12 ἑκατομμύρια εἰς 32 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων ἢ ἐξόδευσις δὲ πούρων καὶ σιγάρων, ἧτις ἦτον ὅλως ἀσήμαντος κατ' ἀρχάς, σήμερον ἔφθασεν εἰς τὸ ποσὸν 4 ἑκατομμυρίων χιλιογράμμων. Ἡ πρὸς τὸν καπνὸν τάσις τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀναμφίρρηστος, καθ' ὅτι μεθ' ὅλην τὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν ἡ ἐξόδευσις ἐξακολουθεῖ αὐξάνουσα. Αἱ ἀκαθάριστοι πρόσοδοι ἐνῶ κατ' ἀρχάς ἦσαν 63 ἑκατομμύρια ἀνῆλθον εἰς 330, τὸ δὲ καθαρὸν κέρδος τοῦ Κράτους ἀπὸ 39 ἑκατομμύρια εἰς 260. Σήμερον δ' εἰσπράττει τὸ ταμεῖον ἀκριβῶς, τὸ δέκατον τῶν ἐτησίων ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐκ τῶν καπνῶν. Ἐν τῇ στατιστικῇ παρατηροῦμεν τὸ ἐξῆς περίεργον: Διαρκούντος τοῦ ἔτους δὲν καπνίζει ὁ κόσμος μετὰ τῆς αὐτῆς ζέσεως. Κατὰ τὸν Δεκέμβριον μῆνα ἐξοδεύεται ὁ περισσώτερος καπνὸς καὶ τὰ πούρα. Ὀλιγότερον δὲ καπνίζουσι κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα, τὰ δὲ ἐκ τῆς πωλήσεως ἔσοδα, ἅτινα καθ' ἑκάστην ἡμέραν τοῦ χειμῶνος ἀνέρχονται εἰς 920,000 φράγ. τὸ θέρος κατέρχονται εἰς 820 χιλ. Πρὸς τούτοις δὲ παρατηρεῖται ἐλάττωσις τις ἐν μηνὶ Μαρτίῳ κατὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, καθὼς κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τὴν φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν. Ἐκ τῆς στατιστικῆς ταύτης δὲν δυνάμεθα ἄρα γε νὰ ἐξαγάγωμεν ὅτι τὸ